

О. О. Романовський // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 3. – С. 153 – 167.

Коваль В. М. Проблема підготовки майбутнього інженера до реалізації управлінських функцій на виробництві

У статті розглянуті сучасні підходи до формування управлінської компетентності майбутнього інженера на основі компетентнісного підходу в освіті.

Ключові слова: інженер, компетентнісний підхід, управлінська компетентність, виробництво, управлінські функції.

Коваль В. Н. Проблема подготовки будущего инженера к реализации управленческих функций на предприятии

В статье рассмотрены современные подходы к формированию управленческой компетентности будущего инженера на основе компетентностного подхода в образовании.

Ключевые слова: инженер, компетентностный подход, управленческая компетентность, производство, управленческие функции.

Koval V. M. Problem of a Future Engineer Training for Realization of his Managerial Functions at an Enterprise

The article is devoted to analysis of the modern approaches toward forming of a future engineer managerial competence on the basis of competence approach in education.

Key words: engineer, competence approach, managerial competence, manufacturing, managerial functions.

Стаття надійшла до редакції 17.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 371. 134: 372. 48

М. І. Кузьма-Качур

**ГЕНЕЗИС КРАЄЗНАВСТВА ЯК ПЕДАГОГІЧНОЇ КАТЕГОРІЇ
ЩОДО ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ
В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Інтерес до вивчення проблеми підготовки студентів педагогічних факультетів до краєзнавчої роботи в початковій школі викликаний, перш за все тим, що краєзнавча робота в цілому та краєзнавчий матеріал зокрема лежать в основі організації всього навчально-виховного процесу початкової школи. Підготовка студентів до краєзнавчої роботи є лише

однією зі складових підготовки вчителів початкових класів до професійної діяльності.

Питання професійної підготовки студентів вищої школи досліджені О. Абдулліною, С. Архангельським, В. Беспалько, Л. Бірюк, В. Буряком, І. Дичківською, І. Зязюном, А. Кузьмінським, Д. Мазохою, Н. Ничкало, А. Сиденко. Теоретичні та методичні основи підготовки вчителя розкрито в працях К. Авраменко, В. Андрєєва, В. Кан-Калика, Н. Кузьміної, А. Маркової, О. Мороза, В. Сластьоніна та інших науковців.

У розвиток теорії та практики вищої педагогічної освіти, що певним чином пов'язана із краєзнавчими аспектами, помітний внесок зробили Т. Байбара, О. Біда, А. Крамаренко, П. Лосяк, В. Матіяш, В. Обозний, Н. Огієнко, О. Савченко, С. Совгіра, Р. Степанець, С. Танана, О. Тімець та інші. Учені досліджували:

- ціннісно-орієнтаційну мотивацію підготовки майбутніх учителів;
- розроблення інструментарію впливу на якість підготовки вчителя;
- умови розвитку професійних умінь та формування готовності до педагогічної діяльності;
- інноваційні методики як фактори активізації практичної діяльності студентів;
- пошук оптимальних систем вищої освіти;
- удосконалення навчально-виховного процесу в початковій школі.

Мета статті – здійснити ретроспективний аналіз генези краєзнавства в контексті підготовки студентів педагогічних факультетів до краєзнавчої роботи в початковій школі.

Про необхідність використання місцевого матеріалу в навчально-виховному процесі писали ще А. Дістервег, О. Духнович, Я. Коменський, Ж. Руссо, Й. Песталоцці. Особливо вплив краєзнавчого матеріалу на процеси сприйняття, через органи чуття, прослідковується в працях Я. Коменського. Так, у праці „Мир чувственных вещей в картинках” автор веде діалог між учителем і учнем, у якому розкрив сутність конкретних предметів і явищ найближчого оточення. Змістом книги служить цикл із 150 гравюр, кожна з яких – сукупність предметів, що пронумеровані, а внизу – короткий супровідний текст з тією ж нумерацією, що забезпечує образне сприйняття, накопичення чуттєвого пізнання [7].

Я. Коменський у „Великій дидактиці” підкреслює, що здібності дітей можна розвивати з більшим успіхом, якщо стимулювати пізнавальну діяльність учнів у навколишньому середовищі. Тому навколишнє життя має бути джерелом різноманітних почуттів. З цього приводу він писав: „Дитина повинна впізнати, що таке земля, вода, вітер, вогонь, дощ, сніг, лід, залізо, дерево, птиця, трава, риба – із власних спостережень, а не з чужих слів, щоб слух об'єднався із зором, а слово – з діяльністю рук” [8, с. 48]. Провідна ідея дидактики Я. Коменського – „учити всіх всьому” – за визначеною закономірністю – природовідповідно можливостям людини. Вчений намагався в кожному педагогічному факті знайти аналогію з природою чи життям людей. У чотирьох розділах „Великої дидактики” він

підкреслює риси, які саме й характеризують такий процес навчання. Прикладом може стати розділ 16 (II): „Природа готує собі матеріал, перш ніж починає майструвати його форму” [8].

У працях „Материнська школа”, „Правила поведінки дітей”, „Велика дидактика” Я. Коменський переконує, що учням початкової школи обов’язково слід пропонувати оповідання, казки, народні прикмети, прислів’я, загадки екологічного спрямування. Слушно звучать, зокрема, його міркування про те, що „... тільки той народ, який знає і плекає рідну мову, любить свій край, береже його природу, поважає його звичаї й традиції, може претендувати на любов інших народів” [8, с. 179].

У кінці XVIII ст. з метою реорганізації навчальних закладів була проведена шкільна реформа. Одним із основних документів, який прийнятий у 1786 році, був „Статут народним училищам у Російській імперії”. Згідно зі Статутом було регламентовано педагогічну освіту, виокремлено функції вчителя і, що є важливим для нашого дослідження, введено навчальний предмет природознавство в загальноосвітню школу. Новітні ідеї в тогочасну освіту були внесені Ф. Янковичем, який був добре ознайомлений із системою освіти в Австрії.

На цей же період припадає діяльність академіка В. Зуєва, який вперше спробував вибудувати процес навчання природознавства майбутніх учителів у певну систему. Його підручник „Нариси природничої історії” складений з трьох розділів: „Викопне царство”, „Рослинне царство”, „Тваринне царство” та звертає увагу на те, що в ньому зроблено акцент на вивчення об’єктів природи на науковій основі та місцевому матеріалі.

Видатний методист і педагог К. Ушинський реалізував принцип природовідповідності в кількох напрямках. Один із них полягає в глибокому пізнанні природи самої дитини, її анатомії, фізіології, другий – у наближенні змісту й організації педагогічного процесу до природи, третій – в орієнтації виховання на народні звичаї, традиції („Рідне слово”). Він теоретично обґрунтував краєзнавчий підхід у навчанні, відстоюючи необхідність озброєння учнів з освітньою і виховною метою конкретними життєвими уявленнями та поняттями на основі спостережень у природі та навколишньому житті, наполягаючи на необхідності розвивати у дітей „інстинкт місцевості”, тобто знання про найближче оточення. К. Ушинський теоретично обґрунтував „батьківщинознавчий принцип” у навчанні і показав велике виховне й освітнє значення вивчення свого краю. Тому він наголошував: „У кожному районі сконцентровано чимало відомостей, історичних, географічних, етнографічних, статистичних та ін. Учитель повинен уміло використовувати їх у навчальному процесі” [12, с. 120].

К. Ушинський у другій половині XIX ст. пропонував запровадити у школі предмет „Батьківщинознавство” та „Вітчизнянознавство”, а у змісті посібників „Рідне слово”, „Дитячий світ” він широко використав опис і всебічне вивчення природи своєї місцевості. У працях К. Ушинського

(„Педагогічна подорож до Швейцарії) всебічно обґрунтовано думку про те, що краєзнавство є важливим засобом здійснення міжпредметних зв'язків у навчальному процесі початкової школи.

Краєзнавчі ідеї, що лягли в основу національної культури, знаходили своє відображення і в локальних осередках країн. Відомий український культурно-освітній діяч О. Духнович створив у Закарпатті 71 школу, у якій учні українських сімей (вони називали себе „русинами”), навчалися рідною мовою, видав для них „Книжницю читальную”, а для учительства „Народную педагогію”. У ній на демократичних і прогресивних засадах тодішньої педагогічної думки він розглянув низку проблем тогочасних національних шкіл, рекомендував виховувати дітей у дусі народних звичаїв, використовуючи географічний, історичний, етнографічний матеріал рідного краю [3, с. 13].

На кінець XIX ст. у вітчизняній педагогіці представниками природознавчого напрямку були М. Боголюбський, О. Герд, В. Глуздовський, І. Гревс, Е. Іванов, які вважали, що в програму навчання початкової і середньої школи повинні входити елементи місцевої географії, історії, природознавства від масштабу околиць школи, міста (села), волості, повіту, до масштабів губернії. Для забезпечення введення в програму елементів місцевої географії, історії В. Глуздовський розробив систему форм і методів навчання, основою якої є „принцип батьківщинознавства”. Цікавою, на наш погляд, є його думка про те, що вчитель повинен стати регулятором фізичних, моральних і соціальних сил батьківщини (рідного краю), формуючи через батьківщинознавство світогляд в учнів, готуючи їх до життя в нових соціальних умовах [5].

Подальшого розвитку погляди на систему вивчення природознавства в початковій школі знайшли своє відображення в працях О. Герда. Закликаючи давати дітям цілісне поняття про природу, він писав: „В початковій школі немає місця окремим наукам про природу” [4, с. 9]. Йому належить і заслуга введення в педагогічну практику освітніх екскурсій як методу навчання та предметних уроків [4].

Термін „краєзнавство” почали використовувати лише на початку XX століття. Уперше його застосували в 1914 році історик-методист В. Уланов і вчитель-географ І. Маньков, які запропонували вивчення губерній, включаючи повіти, віднести до краєзнавства, а батьківщинознавство обмежити вивченням безпосереднього оточення школи.

На формування ідей краєзнавства вплинула комплексна система навчання, що склалася до 1920 р. Так, Е. Зв'ягінцев, висунувши ідею „локалізації” в педагогіці, вказував на синтезуючий характер краєзнавства і зазначив, що локалізація місцевого матеріалу здатна цементувати „існуючі в школі окремі предмети – природознавство, географію, мову і арифметику, зв'язувати їх між собою” [6, с. 45 – 46]. Автор стверджував, що одна і та ж екскурсія дає живий багатий матеріал і для занять з природознавства, і для уроку з математики, і для бесіди з історії, і для географії і, нарешті, для роботи з рідної мови [6]. У ці роки краєзнавство

досягло дійсного розквіту і державного визнання. Воно стало основою викладання в початковій школі. А В. Юдовський стверджував, що краєзнавство повинно бути основою викладання, тому що в ньому відбиваються реальні зв'язки між речами і процесами, що існують насправді [13].

Краєзнавство 20-х років сприяло впровадженню „дослідницького методу” в навчальний процес і позакласну роботу шкіл, що мало велике значення для формування і розвитку в учнів пізнавальних інтересів.

І. Полянський і Б. Райків указували на те, що дослідницький метод активізує розумовий процес, вчить самостійно здобувати знання з навколишнього життя, формує пізнавальні прагнення до поповнення багажу своїх знань. І. Полянський проаналізував умови, необхідні для успішного проведення дослідження в краєзнавчій роботі, які, на наш погляд, і сьогодні важливо враховувати майбутнім учителям: чітке і конкретне формулювання мети, самостійний вибір шляхів і засобів для її досягнення, реалізація цих шляхів, перевірка правильності виконання новими дослідниками [9].

Краєзнавство характерне і для української педагогічної думки ХХ сторіччя. Загальновідомо, що освіта в Україні багатогранна і включає різні типи навчальних закладів. З них найбільш ефективними вважаються ті, які виконують не тільки традиційну функцію передачі знань, але і соціального досвіду, який передається, зокрема, і через краєзнавчу роботу в загальноосвітній школі I ступеня. Молодший школяр не тільки оволодіває основами наук, але і осягає закономірності навколишнього світу, що, природно, залучає його до національної культури, перш за все, через знання про свій край, його традиції, що у свою чергу допомагає його соціалізації, природному і активному входженню в процес соціально-економічного розвитку України і її регіонів.

Вивчення природи, економіки, історії, культури рідного краю викликає у молодшого школяра почуття гордості людьми, що його оточують: батьками, старшими рідними і знайомими. У цьому контексті краєзнавство разом з освітньо-виховними завданнями вирішує й завдання природоохоронного змісту, чим і пояснюється наш інтерес до цієї важливої наукової проблеми.

У ХХ столітті термін краєзнавство утвердився в радянській педагогічній літературі, включаючи змістове значення „батьківщинознавство”. Як загальнопедагогічний і дидактичний принцип „краєзнавство” орієнтувало вчителів на систематичне, раціональне використання місцевого матеріалу в навчально-виховному процесі на уроках і в позаурочний час.

Цінним дороговказом на шляху розбудови української національної школи була діяльність С. Русової. Українська національна школа, на думку С. Русової, має на меті виховати українськими засобами розумну, працьовиту дитину, не відірвану від свого рідного народу, а навпаки пов'язану з ним пошаною до всього свого, знаннями того, серед чого вона

вирастає. У творах міжвоєнної доби знайшли своє відображення загальні засади розбудови майбутньої української національної школи. Публікації 20-х-30-х рр. доповнюють, розширюють і конкретизують їх, особливо в частині місця і ролі школи у незалежній Україні, мети й завдань навчально-виховної діяльності відповідно до нових умов життєдіяльності українського суспільства. Вона нерозривно пов'язувала вивчення географії з краєзнавством, запропонувала створити товариство організації подорожей – прототип сучасних центрів туризму і краєзнавства сучасної молоді. С. Русова у праці „Позашкільна освіта” відзначала, що знання не повинні носити лише теоретичний характер, а й мати наукове спрямування, а також розглянула різні форми краєзнавчої роботи [10].

Великого значення шкільному краєзнавству надавав О. Барков. У статтях „Про наукове краєзнавство” (1946 р.), „Ще про наукове краєзнавство” (1949 р.) він одним з перших науково розробив зміст, методи та організацію краєзнавчої роботи, надав винятково важливого значення краєзнавству як могутньому засобу патріотичного виховання. Учений вважав, що між Батьківщиною і рідним краєм існує нерозривний зв'язок: любов починається з рідної місцевості, розширюється до меж всієї країни, любов до рідного краю живить любов до Батьківщини. Він писав: „...пізнати свій край, вивчити його – означає полюбити його ще глибше” [1, с. 77].

У післявоєнний період краєзнавство почало відроджуватись широкомасштабно. Формуються основні форми краєзнавства: громадські, наукові, шкільні. Ініціатором зрушень краєзнавчих досліджень та розвитку краєзнавства була АН, при якій створилися наступні комісії:

– 1949 р. – Комісія по вивченню міст. Особливу увагу комісія приділяла пам'яткоохоронній роботі. У 1949 р. з'являється положення про науково-методичну раду по охороні пам'яток культури.

– 1950 р. створюється Музейна комісія. Були створені музейно-краєзнавчі ради, які підвищили якість краєзнавчої роботи.

– У кінці 40-х на поч. 50-х рр. починають формуватися місцеві краєзнавчі товариства (1947 р. – товариство у Миколаєві, кінець 50-х поч. 60-х рр. – у Житомирі, Севастополі, Сумщині, київська комісія краєзнавців). Посилюється інтерес до вивчення Великої Вітчизняної Війни. Рух „Ніщо не забуте, ніхто не забутий”. У школах створюються загони „червоних слідопитів”. Створюються музеї бойової слави та шкільні краєзнавчі музеї.

У 60-ті роки активність краєзнавчого руху зростає. Починають створюватися краєзнавчі товариства, діяльність яких спрямована, в основному, на вивченні історії рідного краю та участі краян у Великій Вітчизняній Війні. 1962 р. виходить постанова ЦК КП(б)У про видання „Історії міст і сіл Української РСР” у 26 томах. Головну редакційну колегію очолив П. Тронько. Загальний обсяг 26-томної праці становить 2360 авторських аркушів. У томах вміщено 1340 статей з історії обласних та районних центрів, міст. Надруковано статті довідкового характеру про

всі селища міського типу та села – центри селищних та сільських рад (8319). У всій серії книг вміщено понад 9 тис. ілюстрацій. Ініціаторами створення історії міст і сіл стала громадськість, передусім краєзнавці, учителі-історики, працівники культосвітніх установ, архівісти, журналісти.

У 1972 році в Києві відбулася Всесоюзна конференція, на якій видання пройшло ґрунтовну наукову апробацію. Тираж томів 15 тис. екземплярів. Наукова цінність полягала в тому, що праця написана на широкій джерельній базі – понад 1,5 млн. архівних справ, матеріали поточного діловодства установ і організацій, спогади сучасників історичних подій. Широко опрацьовано літературу і періодику. Сформована система довідково-бібліографічного апарату (1 млн. карток каталогу). 1976 року праця була відзначена Державною премією СРСР в галузі науки і техніки.

Як результат краєзнавчої діяльності, були організовані і проведені перші краєзнавчі конференції: Подільська, Вінницька, Київська та ін.

Значний внесок у розвиток краєзнавства зробив М. Баранський. Він підкреслював: „В основу шкільного краєзнавства закладена думка, що своє, близьке і в природі, і в людському житті, і в господарстві зрозуміліше, простіше, ніж чуже і далеке” [2, с. 182]. Вчений виокремив два шляхи поєднання географії з краєзнавством: 1) приклади з місцевої природи і місцевого господарства, що наводяться вчителем; 2) позакласні гурткові заняття зі шкільного краєзнавства.

У другій половині ХХ століття з’явилася велика кількість змістовних наукових праць про педагогічну цінність шкільного краєзнавства. Н. Борисов, Л. Галкин, О. Демідієнко, О. Заставецька, О. Золотар, Ю. Князев, О. Корнеєв, М. Костриця, М. Крачило, Ф. Мильков, Р. Муниров, Н. Николаєв, І. Прус, В. Сухомлинський, О. Сухомлинська, П. Тронько та деякі інші автори розкрили мету і завдання, зміст і методику роботи з юними краєзнавцями, показали роль краєзнавчої роботи в реалізації зв’язку школи з життям, виховний вплив краєзнавства на учнів.

Великого значення краєзнавству надавав В. Сухомлинський. Його „300 сторінок природи” – свідчення розвитку дидактики і методики початкового навчання, орієнтованих на розумовий, моральний, естетично-емоційний розвиток дітей на прикладах рідної природи. Його твори для дітей (оповідання, казки) відіграють велику роль у освіті учнів молодшого шкільного віку. Емоційно-образне сприйняття природи В. Сухомлинським відбилосся в його творчості. Картини природи, поетичні сюжети з казок та оповідань письменника не тільки хвилюють читачів, а й слугують засобом формування певних поглядів на навколишній світ. Художнє сприйняття природи, поєднане з потребою виразити те піднесення, яке дарує йому природа, той біль, який викликає в його серці людська байдужість до неї, письменник трансформує для читача, змушуючи його співпереживати. Виховуючи почуття дитини, ці твори сприяють її духовному та інтелектуальному розвитку. І в цьому їх сила. В. Сухомлинський тонко помітив ефективність педагогічних засобів у процесі краєзнавчої роботи зі

школярами („Моральні заповіді дитинства і юності” (1967), „Школа і природа” (1977). В унікальному методичному посібнику „Книга природи”, в якому відбивається досвід народної педагогіки, В. Сухомлинський писав: „Я прагнув, щоб в усі роки дитинства навколишній світ, природа постійно жили свідомість учнів яскравими образами, картинами, сприйняттями та уявленнями”. У праці „Проблеми виховання всебічно розвиненої людини” видатний педагог багато уваги приділяв особливостям взаємозв’язку мислення і почуттів учнів початкових класів. Він вважав, що вплив чуттєвого сприйняття на духовне життя дитини визначається насамперед тим, що приховується за картиною, явищем, подією, які здивували і вразили її. При цьому він підкреслював роль природи, як об’єкту пізнання сфери активної діяльності: „Природа сама собою не виховує, а виховує тільки активна взаємодія людини з природою” [11, с. 216].

Педагогічну цінність системи навчання і виховання школярів В. Сухомлинського підсилила реалізація ним краєзнавчого принципу навчання в різних освітніх галузях. Учений вважав неможливим повноцінне виховання молодших школярів без спілкування з природою рідного краю. Його „Школа під голубим небом”, „Уроки мислення” – яскравий приклад умілого використання пізнання рідного краю як засобу розумового, морального, естетичного, фізичного виховання учнів. В. Сухомлинський наголошував, що розумове виховання розпочинається там, де є теоретичне мислення, а „...чим більше абстрактних істин, узагальнень треба засвоїти на уроці, чим напруженіша ця розумова праця, тим яскравіше повинні закарбуватися в його свідомості образи і картини навколишнього світу” [11, с. 129 – 130]. Педагогічний досвід В. Сухомлинського є однією з перлин національної освіти України, який вивчають і впроваджують у багатьох країнах світу.

Аналіз наукових і нормативних документів указує на те, що за останні роки роль краєзнавчої роботи в системі професійної підготовки значно підвищилася. Крім того, відповідно до національної програми „Освіта” („Україна XXI сторіччя”) розробляються концепції безперервної освіти з усіх навчальних предметів, у тому числі й краєзнавчого напрямку. Проте масова школа до цих пір не має загальнодержавних програм з краєзнавства. Прагнучи вирішити цю проблему, багато вчителів працюють над авторськими або регіональними програмами.

Ми розглянули праці В. Бенедюк, В. Обозного, О. Тімець, присвячені проблемі підготовки вчителя до проведення краєзнавчо-туристської роботи з учнями. У деяких з них автори розкривають власне бачення ролі краєзнавчо-туристської роботи в освіті, розглядають методiku її проведення у вищих закладах освіти. Так, дослідження О. Тімець присвячені теоретико-методичним основам підготовки майбутніх учителів до краєзнавчо-туристської роботи. В. Обозний розглядав теоретичні й організаційно-педагогічні аспекти краєзнавчої підготовки вчителя.

Таким чином, аналіз вищезазначених джерел дозволив нам визначити найхарактерніші ознаки краєзнавства, до яких відноситься багатогалузевість, багатопроблемність. Інтегруючим аспектом, який може звести до єдиної системи різнопланові, різнопроблемні напрями краєзнавства, є його національний характер. Територія при цьому виступає не лише як об'єкт досліджень, а є системоутворюючим чинником. Подальша робота спрямована нами на розкриття сутності поняттєвого апарату теми досліджень як теоретичної основи створення організаційно-методичної системи підготовки студентів до краєзнавчої роботи в початковій школі.

Список використаної літератури

- 1. Баранский Н. Н.** Методика преподавания экономической географии / Н. Н. Баранский. – М. : Учпедгиз, 1960. – С. 182 – 246.
- 2. Барков А. С.** О научном краеведении / А. С. Барков // Вопросы методики и истории географии. – М. : Географиздат, 1961. – С. 71 – 78.
- 3. Герд А. Я.** Избранные педагогические труды / А. Я. Герд ; под ред. Райкова Б. Е. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1953. – 139 с.
- 4. Глуздовский В. Е.** Родиноведение и учитель : опыт постановки проблемы учителя / В. Е. Глуздовский. – Чита ; Владивосток, 1923. – 272 с.
- 5. Духнович О.** Твори / О. Духнович ; упоряд. О. Рудловчак . – Ужгород : Карпати, 1993. – 250 с.
- 6. Звягинцев Е. А.** Родиноведение и локализация в школе / Е. А. Звягинцев. – М. ; Л. : Госиздат, 1924. – 320 с.
- 7. Коменский Я. А.** Великая дидактика [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://jorigami.narod.ru/PP_corner/Classics/Komensky/Komensky_Yan_Amos_Velikaya_didakt_izbr.htm. – Заголовок з екрану.
- 8. Коменский Я. А.** Материнська школа [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://jorigami.narod.ru/PP_corner/Classics/Komensky/01_Comenius_Mother_school.html. – Заголовок з екрану.
- 9. Полянский И. И.** Экскурсионно-исследовательский метод в школьном естествознании / И.И. Полянский. – М. : Педагогическая мысль, 1923. – № 5. – С. 1 – 14.
- 10. Русова С.** Позашкільна освіта. Засоби її переведення / Н. А. Корф. – К. : Дзвін. – 88 с.
- 11. Сухомлинский В. А.** Проблемы воспитания всесторонне развитой личности / В. А. Сухомлинский // Избранные произведения : в 5-ти т. – Т. 3. – К. : Рад. школа, 1979. – 686 с.
- 12. Ушинський К. Д.** Вибрані педагогічні твори : у 2-х т. / К. Д. Ушинський. – К., 1983. – Т. 1. – 488 с.
- 13. Юдовский В.** Краеведение в школе / В. Юдовский // Коммунистическое просвещение. – 1923. – № 3 – 4. – С. 73 – 77.

Кузьма-Качур М.І. Генезис краєзнавства як педагогічної категорії щодо підготовки студентів до краєзнавчої роботи в початковій школі

У статті подається генезис краєзнавства як педагогічної категорії щодо підготовки студентів до краєзнавчої роботи в початковій школі,

зроблений ретроспективний аналіз літератури та дисертаційних досліджень з метою виявлення еволюції означеної категорії.

Ключові слова: краєзнавство, рідний край, батьківщинознавство, шкільне краєзнавство.

Кузьма-Качур М. И. Генезис краеведения как педагогической категории в контексте подготовки студентов к краеведческой работе в начальной школе

В статье подан генезис краеведения как педагогической категории в контексте подготовки студентов к краеведческой работе в начальной школе, сделан ретроспективный анализ литературы и диссертаций с целью исследования эволюции данной категории.

Ключевые слова: краеведение, родной край, отечественноведение, школьное краеведение.

Kuzma-Kachur M. I. Genesis of the Regional Studies as Pedagogical Category Concerning to Preparing Students for Providing the Local Lore Work in Primary School

The article has given the genesis of regional studies as pedagogical category concerning to preparing students for provision the local lore work in primary school, the retrospective analysis of the literature and dissertations has been provided with the aim to identify the evolution of the designated category.

Key words: regional studies, native land, study of motherland, regional studies at school.

Стаття надійшла до редакції 19.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378.147.091.33 – 027.22:378.22

Л. Л. Лисенко

**СИСТЕМА СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО
ВИХОВАННЯ ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ
„МАГІСТР” ПІД ЧАС НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

Приєднання України до Болонського процесу – міжурядової угоди з розбудови Європейського освітнього та наукового простору висуває нові вимоги щодо оновлення змісту освіти та організації навчально-виховного процесу вищої школи, яка має забезпечувати підготовку висококваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного саморозвитку та самовдосконалення [1].